

familiam armatam habere.

Ado con los Oydores. Circa quod certum est Inquisitorem posse familiam armatam habere: sic enim conceditur in Clement. 1. de hereticis. s. finali, alibique, & tradunt ac explicant Doctores, quos adducunt P. Fragolus Tomo 2. Pag. 521. num. 80. & 81. & Pag. 531. num. 10. Diana Parte 1. Tractat. 2. Resolut. ult. & Parte 4. Tractat. 8. Resolut. 31. Casar Carena Parte 1. Titulo 14. s. 1. qui multos citans ait omnes penè Doctores quotquot de hac materia pertractarunt, vno id ore concludere. Ex eo autem quod mancipiis Æthiopicis, quando suos non comitantur dominos, armorum portatio prohibeatur, non est credendum eorum privilegio quidpiam derogatum: quia & sic Tribunal supremum censuit convenire; & aliunde satis verosimile est hoc absolute in privilegio Pontificio minime contineri. Nam arma familiae conceduntur in ordine ad defensionem DD. Inquisitorum, qui propter officium viris scelestis valde odiosum, multos habere inimicos solent; & etiam ut exequi illud possint vim aduerialiam repellendo, vt videri potest apud citatos, & præsertim apud P. Fragolum, & Carenam num. 12. Atqui ad neutrum ex dictis finem deferuire armorum gestatio potest in mancipijs Æthiopicis, quando suos non comitantur dominos, vt est manifestum: ergo pro illis non videtur Pontificium privilegium suffragari.

Abusus à Pontifice & Concilio districtè coercitus.

42 His addendum à Pontifice & Concilio s. citato, abusum circa portationem dictam plus quam districtè coerceri verbis illis: Porro Inquisitoribus ipsis districtè inhihemus, vt nec abutantur quomodolibet concessione portationis armorum: nec Officiales nisi sibi necessarios habeant, tales, qui se conserant ad sua cum Inquisitoribus ipsis officia exequenda. Sic ibi. Vbi quod de Officialibus dicitur, consequenter ad priorem clausulam se habet: volunt siquidem Concilium & Pontifex, vt Officialium numerus excessiuus non sit, ne ex armorum portatione inconuenientia satis obuia subsequantur. Nolunt præterea iis, qui in officiis non deseruiunt, concessionem dictam auxiliari. Quam dispositionem præfatam consequentiam ex aliis collectam proponit P. Fragolus citat. numer. 81. & in hoc abulum portationis armorum consistere; si videlicet contra sic disposita contingat agere eos, quibuscum loquitur Clementina. Tunc sic. In eo quod mancipia dicta arma portent, cum dominos non comitantur, similis abusus, immò & maior, sequitur: ergo non est illis in Privilegio Pontificio portationis huiusmodi facta concessio. Assumptum ostenditur: nam ex portatione grauiam sequi inconuenientia possunt, cum sint barbari isti communiter loquendo iuxta rationis ductum non agentes, & feroces impetu; vnde maximà curà conantur iustitiæ ministri eis genus omne armorum auferre; quod si recepta apud eos fuerint, in carcerem detruduntur.

Rationes alia pro eo d. m.

43 Quæ inconuenientia ex eo crescunt, quod ebrietati dediti sint, & gladius in manu ferunt, prouerbium est. Præterea, ij non habent officium, ad quod cum Inquisitoribus exequendum se debeant conferre: ergo similis abusus in portatione committitur, dum scilicet dominos non comitantur suos: tunc enim ratione securitatis portatio licet: & vt securitas plena sit, qualis ordinariè in ciuitatibus Indiarum habetur, ra-

tione auctoritatis tantopere DD. Inquisitoribus debita, hos illis meritissimè indulgetur. Quo tamen video illos parè vt, sicut in aliis, ad se dignum moderationis exemplum. Quia verò prohibitio circa Nigris habetur, alij, qui ex Europæ ac Nigris progeniti sunt, non debent censi prohibiti in præfato Capitulo. An autem ex ratione alia, iuxta nuper dicta deducendum, quod ipsi Domini accuratè perpendent,

Circa praxim in modo punitionis.

46 Modus autem puniendi cum sit à Rege præscriptus, videant iudices quomodo sit in eo ipsis procedendum. Ego conuenientissimum arbitror vt sic deprehensus à Magistratu cum laicis ad D. Inquisitorem transmittatur, vt ipse de punitione prouideat: ex incarceratione enim turbæ excitari solent, & non leues similitates. In eo autem quod modus punitionis à Rege præscriptus seruetur, nullum est violatæ Ecclesiasticæ periculum libertatis, aut prærogatiuæ sanctissimi Tribunalis: quandoquidem id, quod Rex præcipit, à Consilio etiam supremo S. Inquisitionis iniungitur, iuxta dicta num. 34. Debent autem præfati Domini circa hoc iustitiæ zelum ostendere, existimantes Regi, supremo Consilio, & etiam obsequium se præstare Deo, dum partes iustitiæ tuentur: neque auctoritati suæ quidquam ex eo derogari, quod præfatis placet, neque supremum Consilium suis Ministris incongruum arbitrat. Ab illis honor, ab illis auctoritas, à quibus & officij tanti dignitas attributa, & ampliorem velle, quam velint ipsi, imposita est rationis metas transilire. Auctoritas ab officio veniens, in illius est administrationis modo legitimo constituta: quod multò me meliùs ipsi sciunt, vnde ad alia transeundum.

Peroratio ad DD. Inquisitores.

Circa Quintum.

47 Quid sic procedit: Que los Comisarios y Familiares de las dichas Inquisiciones, que fueren Mercaderes, Tratantes, & Encomenderos, no sean exentos de pagar los derechos Reales. Y las Justicias Reales los compelan à ello, y les puedan reconocer sus casas, & mercaderias; y hallando auer cometido algunas fraudes en los registros, castigarles conforme à las leyes y Ordenanzas Reales, y los Inquisidores contra esto no los amparen y defiendan. Primò hic certum videtur præter Commissarios & Familiares, alios prohibitionem dictam non comprehensos: quod equidem eatenus verum est, quatenus supponitur alios, qui officium cum salario habent, neque Mercatores, neque Contractantes, neque Commendatarios, seu Factores esse posse. Commissarij autem & Familiares officium cum salario non habent, & ita illis ex vi officij non prohibetur contractatio, licet aliàs prohibita esse possit ratione Clericatus. Quicumque ergo ex Inquisitionis Ministris mercimonio vacent, à præstatione Regalium iurium immunes non sunt; non tamen Regijs Officialibus idèd permittitur domos eorum ingredi, & mercas excutere; sed tunc sanctum debet adiri Tribunal, vt satisfactionem Regi præstari compellat. Quod si non fecerit, de eo certiores poterunt Regium Concilium admonere, si priùs ab eisdem vrbane & grauitè admoniti; Regijs partibus non se exhibuerint æquiores.

Qui nam hoc Capitulo comprehens.

Qui videntur nomine Mercatorum &c.

48 Certum secundò, contractationem aliquoties exercuisse, non esse satis vt Mercator quis dici possit; quod etiam est de Commentario aut Factore dicendum; nisi sit respectu eorum, qui mercatura insunt; horum enim merces excuti apud eos possunt, etiam si factoria aut commendatara semel tantum exercuerint. Quod autem aliquoties exercuisse mercimonium non sit satis vt quis Mercator dici possit, manifestum est ex communi vocis acceptione, quæ officium mercium tractandarum designat, & ex iis, quæ tradunt Scriptores circa Cap. Finales; de vita & honestate Clericorum, vbi Clerici negotiatores dicuntur amittere priuilegium Clericale, si ter admoniti non desistant: Si negotiationibus insisterint supradictis. Non enim dicitur insistere, qui id frequenter non agitat, & tamquam ex officio.

Cap. Finales, de vita & honestate Clericorum.

Executio nem circa Ecclesiasticos fieri in casu presentis possit, & quo fundamentum.

49 Tertio, licet sententia valde probabilis sit Clericum negotiatorem non posse à laico iudice compelli ad vctigalis solutionem, sed id debere auctoritate iudicis Ecclesiastici fieri, pro quo Diana plures adducit Parte 2. Tract. 1. Resolut. 44. In casu tamen nostro id fieri potest, quia id laicæ auctoritate absolute non fit, sed Ecclesiasticæ, quatenus supremum S. Inquisitionis Concilium in prædictam compulsionem influit, vnde non obstat exceptio Clericatus. Quia verò obiici potest Concilium non posse circa priuilegium Clericale disponere, cuius iurisdictione ad fidei causas se tantum extendit; vnde dispensationes, quæ Pontifici aut Ordinarijs propriæ, ad illud non spectant. Responderi potest in Supremo Consilio id omne debere præsumi, quod necessarium est, vt ab eo Concordata debeant legitima reputari, & ita Pontificiam circa illa auctoritatem habere. Quod in casu nostro minus habet difficultatis, cum sit multorum sententia executionem dictam, & similes, fieri à iudice laico posse, vt videre licet apud Dianam suprâ. Et Parte 1. Tract. 2. Resolut. 47. Et Tractatu citato Resolut. 4. Et P. Fragolum Tomo 1. pag. 152. num. 330. & 131. qui idem tenet cum pluribus, quos allegat.

Circa Sextum.

Depositarium Familiarem ad reddendam rationem posse à iudice laico compelli.

50 IN quo sic: Que nombrando la Justicia Real Seglar por Depositario de algunos bienes à algun Familiar, se pueda competer à que de quenta de los tales bienes, y castigarle siendo inobediante. Cum compellere iudex secularis Familiarem Depositarium possit ad reddendam rationem, satis ex eo apparet posse omnia facere, quæ ad effectum dictum fuerint necessaria, ac si Familiaris non esset: quod ampliùs declaratur, cum additur, eum posse, si inobediens fuerit, castigare. Si verò obediens rationem reddiderit; sed non bonam, in castigatione procedi non debet, quia facultas pro eo non conceditur, & vltra concessa præsumptio non debet extendi, & limitata concessio limitatum habet effectum, de quo aliàs. Debet ergo talis coram Tribunali sancti iudicibus conueniri, qui iustitiam, postposito omni humano respectu, erga lætam partem exequentur.

Circa Septimum.

51 Ita habens: Que los Familiares de la Inquisicion, que tubieren repartimientos, & feudos Reales, quando vieren enemigos à los costos, vayan à guardarlas à las partes y lugares, que el Virrey, y Capitan general les ordenare, y hagan las otras cosas, que tienen obligacion, conforme à sus feudos. Sed quid si non fecerint? Si res magnoperè vrgeat, à Prælege, & Generalibus Ducibus compellendi, quia necessitas facit licitum, quod aliàs non liceret, ex regula iuris 3. Lib. 5. Si autem res non ita vrgeat, & adiri S. Tribunal possit, sic procul dubio faciendum, quia in præfati Capitulo facultas amplior non conceditur. Quod si Rex & Consilium aliud voluissent, exprellissent, vt est scriptum dictum, iuxta axiomata Iuris vtriusque notissima. Neque credibile est DD. Inquisitores obligationi suæ erga Regem & Regnum tali in articulo defuturos. Vna tantum esse exceptio potest, si Inquisitores ipsi ad defensionem suam aliternum Familiarium indigerent, cum quo sit fidei causa coniuncta: non enim de pillima ac religioissima Regum nostrorum voluntate præsumendum est id sibi placitum non futurum, qui, si opus esset, per se ipsos defensionem S. Tribunalis adstant. Pro quo videnda quæ adducit Doctor D. Franciscus Marin, de Rodezno, Inquisitor Granatensis in Decisione apud Casarem Carenam pag. 376. num. 7.

Feudatarios defensionem ad dicendos.

Circa Octauum.

52 Que los Comisarios de la Inquisicion (verba illius sunt) no den mandamientos contra las Justicias, ni otras personas, sino fuere por causas de la Fe en los casos, que les es permitido, todo conforme à sus Titulos, & por Comision especial de los Inquisidores. Prudentissimè hoc cautum ob dicta de illis n. 33. Nec grauabor hic addere, quod Casar Carena, vir in rebus istis experientissimus habet Parte 1. Titulo 11. numer. 1. & seqq. Vbi ita scribit: Solent Inquisitores eligere in Diocesi sibi demandat aliquos Ecclesiarum Rectores doctos & pios, & eos suos Vicarios foraneos (ad differentiam Vicarij sui Generalis) creare. Zanardus in Summa 1. p. Cap. 6. quest. 44. vers. Circa hoc. Hi Vicarij foranei nullam habent præminentiam dignitatis, prout nec Vicarij foranei Episcoporum, vt notat Barbosa in Summa Bullarj in verb. Vicarius Foraneus, & in suo Tractatu de Officio Episcopi p. 3. Allegat. 54. num. 140. In Vicarios foraneos eligendi debent esse fidei zelatores, ac probi viri, ac in materijs S. Officij versati. Et ego, si essem Inquisitor, ne mihi vnquam aliquid in istorum electione posset imputari, semper ad hoc munus deputarem Vicarios foraneos Episcoporum, nisi aliud in contrarium adesset. Quoad numerum autem horum Vicariorum ego censeo nunquam excedendum numerum ab Episcopi in sua Diocesi deputatum, quia si prudenter Episcopus arbitratu sicut pro recto regimine suæ Diocesis, sufficere decem Vicarios foraneos: multò magis idem numerus erit sufficiens quoad S. Officium: ex quo sine ulla dubio multò maior solet esse numerus causarum ad Tribunal Episcopi spectantium, quam quoad Officium S. Inquisitionis armentium. Hac ille, pro DD. Inquisitorum commodo sic exhibita. Si ergo Com-

Commissarij potestas limitata.

Quales futuri.

Casar Carena.